

Informační gramotnost studentů nelékařských oborů na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Non-medical Student Information Literacy at the 1st Medical Faculty of Charles University in Prague

PhDr. David Horváth / Ústav informačních studií a knihovnictví,
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze (Institute of Information
Science and Librarianship, Faculty of Arts, Charles University in Prague)

Abstrakt:

Výzkum informační gramotnosti mezi studenty nelékařských oborů bakalářského směru probíhal v říjnu až listopadu 2013 na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy (1. LF UK) v Praze. Cílem bylo zjistit, jakým způsobem si studenti opatřují informace, jaké typy zdrojů volí při vyhledávání informací, jak hodnotí své dosavadní schopnosti a znalosti vyhledat odbornou informaci, jak nahlíží na výuku informační gramotnosti na 1. LF UK a jaké nadstavbové služby Ústavu vědeckých informací 1. LF UK a Všeobecné fakultní nemocnice využívají. Výzkum srovnává jednotlivé odpovědi studentů nastupujících do 1. ročníků, kteří v zimním semestru akademického roku 2013/2014 začali studovat předmět „Základy vědecké práce“, a odpovědi studentů 2. a 3. ročníků, kteří již tento předmět absolvovali.

Klíčová slova: nelékařské obory, informační gramotnost, odborné informace, služby knihovny, uživatelé knihovny, rešerše, informační specialista, sociální sítě, kvantitativní výzkum

Summary:

The research of information literacy among students involved in non-medical disciplines on the bachelor level at the 1st Medical Faculty of Charles University in Prague was conducted in October and November 2013. It focussed upon ascertaining how the students search for information, which types of resources they prefer, how they evaluate their actual abilities and knowledge when looking for scientific information, how they perceive information literacy lessons at the 1st Medical Faculty and which superstructure services offered by its Institute of Scientific Information as well as by the General University Hospital in Prague they make use of. The research compares particular responses of newly admitted students who have started the first grade course “*Introduction to Scientific Research*” with those of second and third grade students, after the completion of said course.

Keywords: non-medical fields, information literacy, scientific information, library services, library users, information retrieval, information specialist, social sites, quantitative research

Úvod

Informační gramotnost je definována Americkou knihovnickou asociací jako „*schopnost rozpoznat informační potřebu a tuto informaci být schopen identifikovat, lokalizovat, ohodnotit a následně efektivně využít pro vyřešení problému*“.¹ První definici informační gramotnosti poskytl v roce 1974 Paul Zurkowski, který považoval za informačně gramotné jedince ty, kteří byli „*připraveni používat informační zdroje při*

¹ American Library Association. *Presidential Committee on Information Literacy: Final Report* [online]. Washington: ALA, 1989 [cit. 2014-08-10]. Dostupné z: <http://www.pla.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm>.

práci a kteří se při řešení problému naučili využívat širokou škálu technik a informačních nástrojů stejně jako primární zdroje“.² Od té doby byla definice několikrát modifikována, upravována a doplňována. V současné době se asi nejvíce ztotožňujeme s tvrzením Christine Bruce³, která popisuje, že informačně gramotná osoba „se zapojuje do vlastního nezávislého a řízeného učení, využívá informační procesy, informační technologie a systémy, má znalosti o světě informací, osobní informační styl, vnitřní hodnoty, které podporují rozšiřování informací, a přistupuje k informacím kriticky“. Pojem je součástí širšího vymezení počítačové gramotnosti, která představuje „soubor postojů, porozumění a dovedností potřebných k nalezení, komunikaci a využití informací efektivními způsoby na různých médiích a formátech“.⁴ Tento pojem byl však definován až v 80. letech 20. století a na rozdíl od pojmu *informační gramotnost*, který je používán spíše v knihovnické oblasti a na různých stupních vysokých a středních škol, je využíván hlavně v širší ICT⁵ komunitě.

Výzkumy informační gramotnosti jsou rozsáhlou sondou do jednotlivých složek informačního chování v jednotlivých oborech.⁶ Průzkumy zaměřující se na lékaře či studenty lékařských oborů jsou popsány jak v české literatuře, tak v literatuře zahraniční.⁷ Rozsáhlejší průzkumy informační gramotnosti, které se zaměřují na nelékařské specializace (obory na lékařských fakultách mimo všeobecné a zubní lékařství), jsou provedeny z velké části jen u zdravotnických oborů typu všeobecná sestra a ošetřovatelství⁸, popř. fyzioterapie. Další nelékařské specializace jako např. adiktologie, ergoterapie, nutriční terapie, zdravotnická technika mají poměrně nízké zastoupení celosvětově. České výzkumy informační gramotnosti nelékařských oborů však zcela chybí. Na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze (1. LF UK) žádná podobná šetření před rokem 2013 neproběhla. V 90. letech se u nelékařských oborů prováděly pouze testy, které zjišťovaly potenciál studentů pracovat s vědeckými informacemi a jejich očekávání od předmětu „Propedeutika vědecké práce“ nebo „Vědecké informace“.

Tzv. informační příprava se na 1. LF UK rozvinula na počátku 90. let v rámci výuky a výchovy metodiky vědeckých informací pro studenty lékařství a stomatology v předmětech „Lékařská elektronika“, „Sociální lékařství“, později „Počítače v medicíně“ a „Základy práce s počítačem“. U nelékařských oborů se v akademickém roce 1994/1995 otevřely předměty „Propedeutika vědecké práce“ a „Vědecké informace“. Již předtím

² BEHRENS, Shirley J. A conceptual analysis and historical overview of information literacy. *College & Research Libraries*. 1994, **35**(4), 309–322. ISSN 0010-0870.

³ BRUCE, Christine S. Portrait of an information literate person. *HERDSA News*. 1994, **16**(3), 9–11. ISSN 0157-1826. BRUCE, Christine S. *The seven faces of information literacy*. Adelaide: Auslib Press, 1997. 203 s. ISBN 1-875145-43-5.

⁴ BAWDEN, David a Lyn ROBINSON. *Introduction to Information Science*. Chicago: Neal-Schuman, 2013. 351 s. ISBN 1-55570-861-0.

⁵ Information and Communication Technologies.

⁶ Např.: ANDRLOVÁ, A. *Informační gramotnost ve zdravotnictví: se zaměřením na rozvoj informační gramotnosti pacientů*. JEHLÍKOVÁ, H. *Informační gramotnost a informační potřeby studentů pedagogických fakult a role informačního vzdělávání na vysokých školách*. STŮJ, V. *Současný stav a možnosti výuky informační gramotnosti na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze*.

⁷ Např.: HAJDUKOVÁ, K. *Koncepce rozvoje výuky informační gramotnosti v medicíně: se zvláštním zřetelem na její implementaci do akademického prostředí (curricula) na 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze*. HAUG, J. D. *Physicians' preferences for information sources: a meta-analytic study*.

⁸ Viz kapitola „Současný stav poznání“.

byly na fakultě pořádány přednášky (kurzy, semináře) k bibliografické a knihovnické tematice. První skripta „*Bibliografie lékařské literatury*“ se objevila v roce 1968⁹, ta byla následována skripty „*Propedeutika vědecké práce v medicíně*“¹⁰ a „*Vědecké lékařské informace, jejich získávání a využívání*“.¹¹ Výuka informační gramotnosti je v současné době (akademický rok 2013/14) zavedena pro nelékařské obory v samostatných předmětech „*Základy vědecké práce*“ (1. ročník bakalářského studia – obory adiktologie, ergoterapie, fyzioterapie, nutriční terapie, všeobecná sestra) a „*Propedeutika vědecko-výzkumné práce*“ (2. ročník navazujícího magisterského studia – obor intenzivní péče). Základní informace o chodu knihovny, katalogích a dalších elektronických informačních zdrojích (EIZ) získávají studenti všeobecného lékařství v bloku přednášek a seminářů „*Zdravotnická informatika*“ (1. ročník, časová dotace 1 přednáška + 1 cvičení)¹².

Příprava výzkumu a metody sběru dat

Tento průzkum, který mapuje jednotlivé složky informační gramotnosti studentů nelékařských oborů na 1. LF UK, si klade za cíl zachytit rozdíly mezi studenty nastupujícími do prvních ročníků, tedy těch, kteří začínají v rámci povinného curricula studovat předmět „*Základy vědecké práce*“, a stávajícími studenty 2. a 3. ročníků, kteří tento předmět v rámci povinného curricula již absolvovali. Prostřednictvím průzkumu jsou u obou skupin zjišťovány informační potřeby, způsob, jakým si opatřují odborné informace, zda využívají specifické vyhledávací nástroje při hledání v licencovaných databázích 1. LF UK nebo samotné univerzity. Navíc jsou sledovány další složky jejich informačního chování (např. využívání zdrojů pro studium, kritéria při vyhledávání v databázích, hodnocení schopností nalézt požadovanou odbornou informaci, účast na kurzech informační přípravy apod.).

Průzkum, který měl převážně kvantitativní charakter, byl organizován Ústavem vědeckých informací (ÚVI) 1. LF UK a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze (VFN) v době od 30. září do 15. listopadu 2013. Studenti prvních ročníků vyplňovali elektronický dotazník v rámci úvodní hodiny předmětu „*Základy vědecké práce*“. Studenti 2. a 3. ročníků byli kontaktováni elektronickou poštou s odkazem na webovou stránku, kde byl dotazník umístěn. Na konci měsíce října byla opět elektronická výzva se žádostí o vyplnění dotazníku studentům 2. a 3. ročníků opakována.

Dotazník měl celkem 8 povinných částí, které budou postupně představeny. Otázky byly uzavřené a zároveň umožňovaly připsat do sekce „*jiné*“ vlastní odpověď, pokud nebyla ve výčtu zahrnuta. Na některé otázky bylo možné z důvodu větší přesnosti zpracovávaných dat vybrat více odpovědí¹³. Devátá část byla nepovinná a zjišťovala, jaké EIZ by respondenti zařadili do nabídky Knihovny ÚVI 1. LF UK a VFN. Otázky v této části byly otevřené a nenabízely výčet předem daných odpovědí.

Hypotézy: 1. „*Střediska vědeckých informací na lékařských fakultách UK plní jen*

⁹ CHOC, František. *Bibliografie lékařské literatury: příručka pro mediky, lékaře, knihovníky a informační pracovníky. 1. díl.* Praha: Universita Karlova, 1970. 141 s.

¹⁰ DONNER, Ludvík. *Propedeutika vědecké práce v medicíně.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. 150 s.

¹¹ HORÁKOVÁ, Květa a Jan DOMINEC. *Vědecké lékařské informace, jejich získávání a využívání.* Praha: MZ ČSR, 1986. 120 s.

¹² Další informace o výuce jsou popsány v kapitole „*Ústav vědeckých informací 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze*“.

¹³ Tyto otázky jsou v tabulkách označeny symbolem: *.

částečně funkci informační“, 2. „Většina studentů si zpracovává rešerše sama a nevyužívá služeb informačního specialisty“, 3. „Na lékařských fakultách UK je malé povědomí o nabídce kurzů a seminářů informační gramotnosti“ byly zpracovány do článku o informačním chování uživatelů 2. LF UK a Fakultní nemocnice Motol v Praze¹⁴ a vesměs byly potvrzeny, s výjimkou hypotézy 2, která byla u druhých a třetích ročníků potvrzena jen částečně. Na nově nastupující studenty 1. ročníku se tato hypotéza z logických důvodů nevztahovala. Další hypotéza „Na 1. LF UK se nejvíce využívají volně dostupné zdroje. Studenti nelékařských oborů nejčastěji využívají databáze PubMed a Bibliographia Medica Českoslovaca (BMČ)“, která vyplynula z praxe autora na ÚVI 1. LF UK, se potvrdila.

Ústav vědeckých informací 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze

ÚVI 1. LF UK a VFN sídlí od roku 2009 v nově zrekonstruovaném objektu U Nemocnice 4 v Praze 2. Jednou z nejfrekventovanějších částí ústavu je knihovna. Ta nabízí přibližně 10.000 registrovaných uživatelů (studentům, vyučujícím, lékařům, široké odborné veřejnosti) řadu služeb. Základ tvoří *prezenční výpůjční služby*, kdy jsou registrovaným uživatelům půjčovány monografie, časopisy, učební texty nebo vysokoškolské kvalifikační práce, ale i *absenční výpůjční služby*, které umožňují zapůjčit si vybrané dokumenty mimo pracoviště knihovny. Obvyklá výpůjční lhůta je 1 měsíc, prolongace dokumentů je možná, a to až na dobu 4 měsíců. Dokumenty je možné rezervovat a prodlužovat prostřednictvím katalogu 1. LF UK. Uživatelé využívají i dalších možností, které knihovna nabízí. Jde o *tisk, kopírování*, ale také o využití *základních referenčních služeb*, které jsou pracovníky knihovny poskytovány (*vyhledání v katalogu, seznámení se základními postupy při práci ve Studijním informačním systému* atp.). Dále pak knihovna ÚVI disponuje počítači s připojením na internet. Čtyři počítače jsou umístěny ve studovně, další tři počítače se nacházejí v půjčovně, dvacet pět počítačů slouží pro výuku v samostatné učebně ÚVI. Otevírací doba studovny je 53 hodin týdně, půjčovny 46 hodin týdně. Knihovna také zajišťuje *meziknihovní výpůjční služby (MVS) a mezinárodní meziknihovní výpůjční služby (MMVS)*. Knihovní fond ÚVI obsahoval v roce 2013 přibližně 180.000 fyzických jednotek.

Oddělení referenčních služeb a správy elektronických zdrojů je další důležitou součástí ústavu. Uživatelům nabízí přístupy do elektronických informačních zdrojů (databáze, e-časopisy, e-knihy). Jde o zdroje, které jsou předpláceny buď z prostředků 1. LF UK, nebo se na jejich financování fakulta podílí určenou finanční částkou, a to v rámci univerzitních, mezuniverzitních a dalších konsorcií. Přístupy ke zdrojům mají uživatelé 1. LF UK přímé (přihlášení z IP adres 1. LF UK) nebo vzdálené (přihlášení přes Centrální autentizační službu z VFN, z domova nebo z jiných fakult Univerzity Karlovy). Oddělení poskytuje tzv. *navigační služby*, které uživatelům pomáhají snadněji se zorientovat zejména v informačních zdrojích fakulty či univerzity. Další službou poskytovanou oddělením jsou rešeršní služby. Uživatelům z 1. LF UK a VFN jsou rešeršní služby poskytovány bezplatně. Za poplatek 200,- Kč/hod. může (po registraci v knihovně ÚVI)

¹⁴ HORVÁTH, David. Průzkum informačního chování uživatelů knihovny 2. lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Motol v Praze. *ProInflow* [online]. 2014-07-01 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1804-2406. Dostupný z: <http://pro.inflow.cz/pruzkum-informacniho-chovani-uzivatelu-knihovny-2-lekarske-fakulty-uk-fakultni-nemocnice-motol-v-pra>.

službu využít kdokoli z odborné veřejnosti. Studentům je poskytována metodická pomoc rešeršního specialisty. Oddělení organizuje informační semináře k tematice e-zdrojů (včetně zkušebních přístupů k nim) a zprostředkovává vystoupení zahraničních i tuzemských hostů o novinkách v oblasti zakoupených licencovaných databází, kolekcí e-časopisů a e-knih.

Nedílnou součástí ÚVI je *Oddělení evidence publikačních aktivit a evaluace vědecké práce* 1. LF UK a VFN, které se zaměřuje na sběr, zpracovávání a evidenci publikační činnosti zaměstnanců a studentů 1. LF UK a VFN. Záznamy o vědeckých výstupech pracovníků 1. LF UK jsou zpracovány a ukládány v databázi OBD (osobní bibliografická databáze), z níž jsou následně prostřednictvím Ústřední knihovny UK dodávány poskytovatelům finanční podpory (ministerstvům, Grantové agentuře ČR, Technologické agentuře ČR, Akademii věd ČR). Poskytovatelé záznamy odesílají do tzv. *Rejstříku informací o výsledcích (RIV)*. Také výsledky pracovníků VFN jsou prostřednictvím databáze OBD předávány jednotlivým poskytovatelům, kteří je následně zasílají do RIV. Hodnocení výsledků, na jehož základě jsou přidělovány finanční prostředky výzkumným institucím, provádí Rada pro výzkum, vývoj a inovaci vlády České republiky (RVVI). Oddělení se dále zabývá sběrem citačních ohlasů, které spolu se záznamy o publikačních aktivitách slouží jako podklad pro interní hodnocení vědy a výzkumu jednotlivých pracovišť i jednotlivých pracovníků fakulty. Hodnocení probíhá na základě pravidel stanovených Vědeckou radou 1. LF UK. Výstupy z hodnocení jsou pravidelně zveřejňovány ve výročních zprávách fakulty. Ke všem novinkám, které se týkají zpracování výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, citačních ohlasů, případně dalších aktivit, pořádá oddělení semináře, ale i skupinové či individuální konzultace.

Fotografická a videodokumentační činnost 1. LF UK je také jednou z aktivit ÚVI. Oddělení zajišťuje pro potřeby přednášek a výuky výrobu videoprogramů, digitalizaci starších výukových materiálů, spolupodílí se na tvorbě e-learningových materiálů a pro anglické studenty natáčí a následně zpracovává poslechové anglické texty.

Mezi další aktivity ÚVI již 20 let patří výuka studentů bakalářských a navazujících magisterských oborů.¹⁵ Základním cílem výuky je naučit studenty aktivně využívat informační zdroje jednak ke studiu a jednak k vypracování seminárních, semestrálních nebo vysokoškolských závěrečných kvalifikačních prací. Studenti jsou na počátku studia seznamováni se základy knihovnicko-informačních činností a služeb a se základní terminologií knihovnicko-informačního oboru. Navazují témata zaměřená na nacvičování dovedností spojených se samostatným vyhledáváním, zpracováním a užíváním informací v odborné komunikaci. Výuka do značné míry doplňuje bakalářské a diplomové semináře, které se na 1. LF UK vyučují v rámci akreditace jednotlivých oborů. Posluchači bakalářského nelékařského směru se po absolvování povinného kurzu orientují v základních formách písemné a ústní odborné komunikace, umí vyhledat, zpracovat a následně citovat podklady pro sepsání závěrečné kvalifikační práce. U navazujícího magisterského studia nelékařských oborů se prohlubují základní uživatelské dovednosti a výuka se spíše zaměřuje na dílčí oblasti informační podpory studentů. Kromě výše uvedených činností lektori ÚVI občasné participují i na přednáškové činnosti u doktor-

¹⁵ Informace k vyučovaným předmětům na ÚVI jsou k dispozici ve Studijním informačním systému 1. LF UK na adrese: <https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=ucit&kod=04021&order=p.vsemzac&sort=desc>.

ského studia lékařských oborů. Kurzy jsou zde zaměřeny na odbornou vědeckou komunikaci, práci s dalšími elektronickými zdroji převážně citačního charakteru, referenčními a citačními manažery nebo se specializují na citování použité literatury. Posluchačům doktorského studia jsou také představeny a vysvětleny bibliometrické a scientometrické metody hodnocení publikační činnosti.¹⁶

Současný stav poznání

Mnoho pramenů se shoduje na tom, že většina studentů přicházejících na vysokou školu měla minimální nebo dokonce žádnou informační gramotnost.¹⁷ U nelékařského oboru *všeobecná sestra* chybí dovednost, jak uvést znalosti z informační gramotnosti do praxe. Tento nedostatek je často přisuzován nízké pozornosti k rozvíjení informačních kompetencí při vzdělávání sester.¹⁸ Totéž potvrzují národní průzkumy informačních dovedností sester v USA¹⁹ a ve Švédsku²⁰. Henrietta Forsman zároveň uvádí, že během prvních dvou let odborné praxe *všeobecné sestry* nevyužijí nabyté dovednosti z kurzů informační gramotnosti. V této souvislosti se poukazuje na informační propast mezi vzdělávacím systémem sester na vysoké škole a jejich následnou zdravotnickou praxí.²¹

Národní výzkum, který probíhal v Norsku v akademickém roce 2000/2001, přinesl výsledky vypovídající o tom, že studenti oboru *všeobecná sestra* málo používají bibliografické databáze při vypracování semestrálních i vysokoškolských kvalifikačních prací.²² Zmíněný poznatek z výzkumu přiměl Hilary Jacobsen k sepsání nové studie

¹⁶ HORVÁTH, David. Informační chování studentů a zaměstnanců 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. *ITlib*. 2014, **18**(3), 17–26. ISSN 1335-793X.

¹⁷ CREEDY, Debra K., et al. Evaluating a Web-Enhanced Bachelor of Nursing Curriculum: Perspectives of Third-Year Students. *Journal of Nursing Education* [online]. 2007, **46**(10), 460–467 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1938-2421. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17955743>. KOZLOWSKI, Dawn. Using online learning in a traditional face-to-face environment. *Computers in Nursing* [online]. 2002, **20**(1), 23–30 [cit. 2014-08-10]. ISSN 0736-8593. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11838385>. OLIFFE, John. On-line problem-based learning patient situated scenarios: Undergraduate evaluation and assessment outcomes. *Australian Electronic Journal of Nursing Education* [online]. 2001, **7**(1) [cit. 2014-02-22]. ISSN 1322-8676. Dostupné z: <http://scu.edu.au/schools/nhcp/aejne/archive/vol7-1/refereed/joliffe.html>. OLIFFE, John. Jimmy turns two! On-line problem-based learning patient situated scenarios: A comparison of 1999 and 2000 undergraduate student evaluations. *Australian Electronic Journal of Nursing Education* [online]. 2002, **8**(1) [cit. 2014-02-22]. ISSN 1322-8676. Dostupné z: <http://scu.edu.au/schools/nhcp/aejne/vol8-1/refereed/oliffe.html>. RIBBONS, Bob a Sheila VANCE. Using e-mail to facilitate nursing scholarship. *Computers in Nursing*. 2001, **19**(3), 105–110. ISSN 0736-8593.

¹⁸ CADMUS, Edna, et al. Nurses' skill level and access to evidence-based practice. *The Journal of Nursing Administration*. 2008, **38**(11), 494–503. ISSN 0002-0443. KOEHN, Mary L. a Karen LEHMAN. Nurses' perceptions of evidence-based nursing practice. *Journal of Advanced Nursing*. 2008, **62**(2), 209–215. ISSN 0309-2402.

¹⁹ HART, Michael D. Informatics competency and development within the US nursing population workforce. *Computers, Informatics, Nursing*. 2008, **26**(6), 320–329. ISSN 1538-2931.

²⁰ FORSMAN, Henrietta, et al. Use of research by nurses during their first two years after graduating. *Journal of Advanced Nursing*. 2010, **66**(4), 878–890. ISSN 0309-2402.

²¹ JACOBSEN, Hilary a Randi ANDANAES. Third year nursing students' understanding of how to find and evaluate information from bibliographic databases and Internet sites. *Nurse Education Today*. 2011, **31**(8), 898–903. ISSN 0260-6917.

o informačním chování studentů oboru všeobecná sestra ve 3. ročníku bakalářského studia, kde srovnávala dvě skupiny – skupinu s rozšířenou výukou informační gramotnosti a skupinu, která rozšířenou výuku neměla. Obě skupiny měly na začátku studia nerealistický pohled na své schopnosti provést efektivní vyhledávání v databázích a na internetu (studenti konkrétně uvedli, že jim nečiní problémy najít požadovanou informaci v uvedených elektronických zdrojích a že v nich běžně vyhledávají), přičemž jako hlavní zdroje informací tyto zdroje neuvedly. Místo toho využívaly znalosti kolegů nebo knih. Dalším poznatkem byla malá rozdílnost ve výsledcích mezi oběma skupinami studentů na konci 3. ročníku. Opačné výsledky měli však jiní autoři²³, kteří sice výzkum mezi skupinami s rozšířenou výukou informační gramotnosti a bez ní prováděli také na vzorku všeobecných sester, ale po delší časový úsek, většinou po dobu jednoho a půl roku. Tady byly výsledky markantní – došlo k výraznému posunu ve využívání databází i využívání bibliografických informací při psaní vysokoškolských prací. Je tedy jasné, že výuka informační gramotnosti na vysokých školách by měla představovat v povinném curricula jednotlivých fakult významnější místo a měla by jí být věnován větší časový prostor.

Mezi dalšími národními výzkumy zmiňme výzkumy v USA²⁴, ve Velké Británii²⁵ a na Novém Zélandu²⁶, kde výsledky potvrdily, že studenti zdravotnické vědy nebo oboru všeobecná sestra nevyhledávají informaci uspokojivě. Caroline E. Brown²⁷ v USA zjistila, že polovina studentů má problémy limitovat svá vyhledávání a posoudit relevanci vyhledané informace. Průzkum také poukázal na skutečnost, že nejvyužívanějšími zdroji informací jsou učebnice a internet. Dalším problémem při vyhledávání informací je nedostatek času. Melissa Gross²⁸ poukazuje na fakt, že studenti se méně zajímají o to, jak

²² JACOBSEN, Hilary a J. KVITILE. *IKT-kompetanse og IKT-basert læring innen sykepleierutdanning HiO-rapport (ICT-competence and ICT-based learning in Nursing Education HiO-report)*. Oslo, 2004, č. 3. Zpráva.

²³ CARLOCK, Danielle a Jonna ANDERSON. Teaching and assessing the database searching skills of student nurses. *Nurse Educator*. 2007, **32**(6), 251–255. ISSN 0363-3624.

COUREY, Tamra, et al. The missing link: Information literacy and evidence-based practice as a challenge for nurse educators. *Nursing Education Perspectives*. 2006, **27**(6), 320–323. ISSN 1536-5026.

SCHNEIDER, Marie V., et al. Informationskompetance Samarbejde – sammenheng – success? (Information competence Co-operation – connection – success?). *Danmarks Forskningsbibliotek Revy*. 2005, **28**(6), 4–10. ISSN 1904-1969.

²⁴ IVANITSKAYA, Lana, Irene O'BOYLE a Anne Marie CASEY. Health information literacy and competencies of information age students: results from the interactive online Research Readiness self-assessment (RRSA). *Journal of Medical Internet Research* [online]. 2006, **8**(2), e6 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1438-8871. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16867969>.

²⁵ FRANKS, Helen a Catherine McALONAN. Establishing library "key skill" confidence levels amongst a cohort of nursing students at an English university. *Nurse Education in Practice* [online]. 2007, **7**(4), 258–265 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1873-5223. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17689451>.

²⁶ SCOTT, Susan D., Jean GILMOUR a Jann FIELDEN. Nursing students and internet health information. *Nurse Education Today*. 2008, **28**(8), 993–1001. ISSN 0260-6917.

²⁷ BROWN, Caroline E., et al. Predictors of knowledge, attitudes, use and future use of evidence-based practice among baccalaureate nursing students at two universities. *Nurse Education Today*. 2010, **30**(6), 521–527. ISSN 0260-6917.

²⁸ GROSS Melissa a Don LATHAM. Undergraduate perceptions of information literacy: defining, attaining, and self-assessing skills. *College and Research Libraries* [online]. 2009, **70**(4), 336–350 [cit. 2014-02-23]. ISSN 2150-6701. Dostupné z: <http://crl.acrl.org/content/70/4/336.abstract>.

nalézt požadovanou informaci, a tudíž mají malé znalosti nebo malý zájem o speciální vyhledávací techniky. Zároveň upozorňuje na to, že při vyhledávání informací je důležitý tzv. *motivační faktor studenta*.

Přehled studií autorky Hilary Jacobsen²⁹ uvádí, že rozvoj dovedností je spojen s limitovaným počtem kurzů či modulů během jednoho roku³⁰, zatímco jiné studie konstatují, že kurzy a moduly jsou rozvrženy rovnoměrně po dobu trvání celého studijního programu.³¹ Vzdělávací metody se také liší, ačkoli všechny kurzy zahrnují kombinaci přednášek, názorné ukázky a cvičení a některé dokonce poskytují zpětnou vazbu k vyhledání relevantní literatury. Systematický přehled, který zpracoval Arri Coomarasamy³², srovnával efekt samotných přednášek a instruktáží během klinické praxe. Autor uvedl, že znalosti studentů se zdokonalily při přednášce, zatímco znalosti a dovednosti studentů se zlepšily při instruktážích. Z další studie vyplynulo, že tzv. *malá skupinová sezení* se ukázala pro vylepšení vyhledávacích schopností studentů velmi prospěšná³³. Praktická cvičení zahrnovala webové tutoriály³⁴, učební materiály³⁵

²⁹ JACOBSEN, Hilary a Randi ANDANAES. Third year nursing students' understanding of how to find and evaluate information from bibliographic databases and Internet sites. *Nurse Education Today*. 2011, **31**(8), 898–903. ISSN 0260-6917.

³⁰ COUREY, Tamra, et al. The missing link: Information literacy and evidence-based practice as a challenge for nurse educators. *Nursing Education Perspectives*. 2006, **27**(6), 320–323. ISSN 1536-5026. SCHNEIDER, Marie V., et al. Informationskompetance Samarbejde – sammenhæng – success? (Information competence Co-operation – connection – success?). *Danmarks Forskningsbibliotek Revy*. 2005, **28**(6), 4–10. ISSN 1904-1969. SCHUTT, Michelle A. a Barbara HIGHTOWER. Enhancing RN-to-BSN students' information literacy skills through the use of instructional technology. *The Journal of Nursing Education*. 2009, **48**(2), 101–105. ISSN 0148-4834.

³¹ CARLOCK, Danielle a Jonna ANDERSON. Teaching and assessing the database searching skills of student nurses. *Nurse Educator*. 2007, **32**(6), 251–255. ISSN 0363-3624. CRAIG, Ann a Sheilla CORRALL. Making a difference? Measuring the impact of an information literacy programme for pre-registration nursing students in the UK. *Health Information and Libraries Journal*. 2007, **24**(2), 118–127. ISSN 1471-1834.

³² COOMARASAMY, Arri a Khalid S. KHAN. What is the evidence that postgraduate teaching in evidence based medicine changes anything? A systematic review. *British Medical Journal* [online]. 2004, **329**(7473), 1017–1021 [cit. 2014-02-23]. ISSN 1756-1833. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15514348>.

³³ CRAIG, Ann a Sheilla CORRALL. Making a difference? Measuring the impact of an information literacy programme for pre-registration nursing students in the UK. *Health Information and Libraries Journal*. 2007, **24**(2), 118–127. ISSN 1471-1834.

³⁴ CARLOCK, Danielle a Jonna ANDERSON. Teaching and assessing the database searching skills of student nurses. *Nurse Educator*. 2007, **32**(6), 251–255. ISSN 0363-3624. COUREY, Tamra, et al. The missing link: Information literacy and evidence-based practice as a challenge for nurse educators. *Nursing Education Perspectives*. 2006, **27**(6), 320–323. ISSN 1536-5026. CRAIG, Ann a Sheilla CORRALL. Making a difference? Measuring the impact of an information literacy programme for pre-registration nursing students in the UK. *Health Information and Libraries Journal*. 2007, **24**(2), 118–127. ISSN 1471-1834.

³⁵ SCHNEIDER, Marie V., et al. Informationskompetance Samarbejde – sammenhæng – success? (Information competence Co-operation – connection – success?). *Danmarks Forskningsbibliotek Revy*. 2005, **28**(6), 4–10. ISSN 1904-1969.

a seminární práce³⁶. Všechny tyto metody byly účinné jen do určitého stupně, např. ve studii autorky Michelle A. Schutt³⁷ většina studentů obtížně používala booleovské operátory a lemmatizační prostředky³⁸. Ve studii autorky Ann Craig³⁹ měli studenti problémy při používání jak lemmatizačních prostředků, tak deskriptorů v tezaurech MeSH nebo CINAHL, zatímco studenti u autorky Danielle Carlock⁴⁰ přiznali obtíže jen při používání deskriptorů MeSH nebo CINAHL. Zpětná vazba k vyhledávacím technikám pomocí klasifikační stupnice⁴¹ nebo odpovědi knihovníka na e-mailové dotazy, týkající se speciálních vyhledávacích technik⁴², měly pozitivní účinek na vyhledávání literatury samotnými studenty.

Další zahraniční literatura se věnuje metodám integrace informační gramotnosti všeobecných sester do povinného curricula a možnostem spolupráce s knihovnickým personálem.⁴³ Vybrané studie upozorňují na důležitost začlenění výuky informační gramotnosti do povinného curricula. Fakultním knihovníkům je doporučeno zahrnout navržené postupy výuky do vzdělávací praxe, osvojit si nové učební techniky a vytvořit vhodné kurzy.

Za rozsáhlejší rozbor (z důvodu zkoumání využitelnosti e-zdrojů v kapitolách „Získávání odborných informací“ a „Rešerše a další nadstavbové služby“) stojí studie autorky

³⁶ COUREY, Tamra, et al. The missing link: Information literacy and evidence-based practice as a challenge for nurse educators. *Nursing Education Perspectives*. 2006, **27**(6), 320–323. ISSN 1536-5026. CRAIG, Ann a Sheilla CORRALL. Making a difference? Measuring the impact of an information literacy programme for pre-registration nursing students in the UK. *Health Information and Libraries Journal*. 2007, **24**(2), 118–127. ISSN 1471-1834. SCHNEIDER, Marie V., et al. Informationskompetance Samarbejde – sammenhæng – success? (Information competence Co-operation – connection – success?). *Danmarks Forskningsbibliotek Revy*. 2005, **28**(6), 4–10. ISSN 1904-1969. SCHUTT, Michelle A. a Barbara HIGHTOWER. Enhancing RN-to-BSN students' information literacy skills through the use of instructional technology. *The Journal of Nursing Education*. 2009, **48**(2), 101–105. ISSN 0148-4834.

³⁷ SCHUTT, Michelle A. a Barbara HIGHTOWER. Enhancing RN-to-BSN students' information literacy skills through the use of instructional technology. *The Journal of Nursing Education*. 2009, **48**(2), 101–105. ISSN 0148-4834.

³⁸ Lemmatizační prostředky umožňují vyhledávat pravopisné varianty a množná čísla klíčových slov prostřednictvím zástupných znaků: *, ?, \$.

³⁹ CRAIG, Ann a Sheilla CORRALL. Making a difference? Measuring the impact of an information literacy programme for pre-registration nursing students in the UK. *Health Information and Libraries Journal*. 2007, **24**(2), 118–127. ISSN 1471-1834.

⁴⁰ CARLOCK, Danielle a Jonna ANDERSON. Teaching and assessing the database searching skills of student nurses. *Nurse Educator*. 2007, **32**(6), 251–255. ISSN 0363-3624.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² SCHUTT, Michelle A. a Barbara HIGHTOWER. Enhancing RN-to-BSN students' information literacy skills through the use of instructional technology. *The Journal of Nursing Education*. 2009, **48**(2), 101–105. ISSN 0148-4834.

⁴³ CARLOCK, Danielle a Jonna ANDERSON. Teaching and assessing the database searching skills of student nurses. *Nurse Educator*. 2007, **32**(6), 251–255. ISSN 0363-3624. SCHNEIDER, Marie V., et al. Informationskompetance Samarbejde – sammenhæng – success? (Information competence Co-operation – connection – success?). *Danmarks Forskningsbibliotek Revy*. 2005, **28**(6), 4–10. ISSN 1904-1969. SCHUTT, Michelle A. a Barbara HIGHTOWER. Enhancing RN-to-BSN students' information literacy skills through the use of instructional technology. *The Journal of Nursing Education*. 2009, **48**(2), 101–105. ISSN 0148-4834.

Michelle Honey⁴⁴, která s kolegyněmi na Aucklandské univerzitě na Novém Zélandu provedla průzkum mezi studujícími oboru všeobecná sestra. Průzkumem dospěla k jednoznačnému závěru, že služby univerzitní knihovny nejsou využívány v takovém rozsahu, jak se předpokládalo. Konkrétně se jednalo o 43 % studentů, kteří služby knihovny vůbec nevyužívali. Další otázky u studentů, kteří knihovnu a jejích služeb využili, sledovaly, zda používají elektronické zdroje, a to online katalogy, e-časopisy a databáze a zda přistupují ke službám knihovny také z domova. Online katalogy využívalo 54 %, e-časopisy 42,5 %, databáze 45 % a vzdálený přístup 29,5 % respondentů. Knihovna tedy učinila taková opatření, aby se informační gramotnost studujících zvýšila. Jednalo se konkrétně o zvýšení rozsahu nabízených služeb knihovny, pořádání vzdělávacích akcí a učinění služeb a osobní asistence knihovníka nebo informačního specialisty dostupnějšími. Knihovna začala o nabízených službách také informovat prostřednictvím jednotlivých vyučujících.

Nejdůležitější výzkum týkající se oboru ošetrovatelství publikoval ve své studii Daniel Kipnis⁴⁵. Výsledky výzkumu poukazují na to, že studenti ošetrovatelství⁴⁶:

1. se při vyhledávání informací nejčastěji obrací na spolužáky, poté na přátele a až na dalším místě na knihovníky,
2. předtím, než osloví knihovníka s dotazem, pracují a pokoušejí se informace samostatně vyhledávat přibližně 30 minut,
3. při problémech s vyhledáváním používají tyto trojkombinace: pokus – omyl, konzultace s expertem a samostatné dohledání odpovědi na dotaz,
4. upřednostnili by z větší části osobní konzultaci s knihovníkem před e-mailovou korespondencí či konzultací po telefonu,
5. jako výukovou metodu preferují přednášku kombinovanou s prezentací v Power-Pointu, dále videa, případové studie nebo vystoupení hostů a internetová cvičení zaměřená na vyhledávání ve specializovaných databázích,
6. výuku informační gramotnosti v knihovně by přibližně polovina studentů 1. ročníků uvítala na začátku semestru z důvodu seznámení se se zdroji dříve, než budou zadány jednotlivé projekty od vyučujících z povinných předmětů.

V této studii autor popisuje, že týž výzkum provedl na menším vzorku studentů farmacie a oboru všeobecná sestra⁴⁷. Polovina výsledků byla identická (konkrétně se jedná o body 2, 5, 6 z výše uvedeného přehledu výsledků výzkumu), v ostatních výsledcích se studenti rozcházejí takto:

1. při vyhledávání informací se nejčastěji obrací na knihovníky následované přáteli, pak na profesory a teprve poté na spolužáky,
2. studenti oboru všeobecná sestra dávají přednost tradiční výuce, zatímco studenti farmacie o tradiční výuku zájem nemají.

⁴⁴ HONEY, Michelle, Nicola NORTH a Cathy GUNN. Improving library services for graduate nurse students in New Zealand. *Health Information and Libraries Journal* [online]. 2006, **23**(2), 102–109 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1471-1842.

Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16706865>.

⁴⁵ KIPNIS G. Daniel a Anthony J. FRISBY. Information Literacy and Library Attitudes of Occupational Therapy Students. *Medical Reference Services Quarterly* [online]. 2006, **25**(4), 11–20 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1540-9597.

Dostupné z: http://jdc.jefferson.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=dan_kipnis.

⁴⁶ Výzkum mezi studenty ošetrovatelství probíhal na Univerzitě Thomase Jeffersona v Pensylvánii.

⁴⁷ Tento výzkum se uskutečnil na Přírodovědecké univerzitě a Univerzitě Temple v Pensylvánii.

Pro srovnání autorka Carol A. Powell⁴⁸ při výzkumu na Státní univerzitě v Ohio zjistila, že studenti ošetřovatelství informace nejčastěji hledají přes personální kontakty, na vzdělávacích kurzech, na internetu a teprve poté v knihovně. Z hlediska využití informací se jeví jako nejužitečnější právě vzdělávací kurzy, prezentace a kolegové. Můžeme tedy potvrdit, že knihovna je sice využívána, ale přednost studenti dávají osobním kontaktům. Ke stejným výsledkům dospěla i Michellyn McKnight⁴⁹.

Základní údaje o respondentech

Celkem bylo osloveno a k průzkumu vyzváno 307 studentů 1. až 3. ročníků nelékařských oborů, z čehož 171 studentů na dotazník odpovědělo. Jednalo se převážně o studenty 1. ročníků, kteří měli možnost dotazník vyplnit v rámci předmětu „*Základy vědecké práce*“ na počátku zimního semestru 2013/14. Vyplňováním dotazníků během výuky byla docílena jejich téměř 100 % návratnost. Mezi 2. a 3. ročníky zodpověděl dotazník každý třetí respondent. Jednalo se celkově o respondenty ženského pohlaví (přibližně 90 %) ve věku do 25 let (95 %), což plně koresponduje se seznamem studentů ve Studijním informačním systému 1. LF UK. Někteří studenti prvních ročníků na 1. LF UK (3 %) jsou současně studenty jiných fakult (Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové, Jihočeská univerzita, Česká zemědělská univerzita). Studenti 2. a 3. ročníků, kteří zodpověděli dotazník, současně nestudují další vysokou školu. Největší účast respondentů byla za všechny ročníky z oborů fyzioterapie, adiktologie a nutriční terapie, což opět odpovídá počtu studentů přijatých na jednotlivé obory. Souhrnné informace jsou pro přehlednost zpracovány do následujících tabulek.

Tab. 1 Souhrnné údaje o respondentech

Počet oslovených respondentů	Počet zodpovězených dotazníků	Procentuální zastoupení odpovědi
307	171	66,48 %

Tab. 2 Zastoupení odpovědí podle ročníků

	1. ročník	2. a 3. ročník
počet zodpovězených dotazníků	97,17 %	35,79 %

⁴⁸ POWELL, Carol A. a Jane CASE-SMITH. Information literacy skills of occupational therapy graduates: a survey of learning outcomes. *Journal of the Medical Library Association* [online]. 2003, **91**(4), 468–477 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1536-5050. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC209513/>.

⁴⁹ McKNIGHT, Michellyn a Melissa PEET. Health care providers' information seeking: Recent research. *Medical Reference Services Quarterly*. 2000, **19**(2), 27–50. ISSN 1540-9597.

Tab. 3 Věkové složení respondentů podle ročníků

Věkové složení	1. ročník	2. a 3. ročník
do 25 let	96 %	94 %
26 – 35 let	3 %	4 %
nad 36 let	1 %	1 %

Tab. 4 Rozdělení respondentů podle pohlaví

Pohlaví	1. ročník	2. a 3. ročník
žena	89 %	91 %
muž	11 %	9 %

Tab. 5 Rozdělení respondentů podle fakult

Fakulta	1. ročník	2. a 3. ročník
1. lékařská fakulta UK	97 %	100 %
ostatní fakulty a vysoké školy	3 %	0 %

Tab. 6 Studovaný obor v rámci 1. LF UK

Studovaný obor	1. ročník	2. a 3. ročník
adiktologie	24 %	25 %
ergoterapie	16 %	15 %
fyzioterapie	25 %	28 %
nutriční terapie	18 %	25 %
všeobecná sestra	17 %	7 %

Získávání odborných informací

V části týkající se získávání a využívání odborných informací respondenti poskytovali informace o frekvenci využívání Knihovny ÚVI 1. LF UK a VFN a dále odpovídali na otázky, které typy informací si v knihovně opatřují, kde vyhledávají informace a jaké konkrétní zdroje jsou pro ně důležité pro studium či výkon povolání.

Podle níže uvedených tabulek je knihovna u všech sledovaných ročníků využívána nejvíce jednou až dvakrát měsíčně. U 1. ročníků na počátku studia knihovnu nevyužívalo 9 % studentů. Je zřejmé, i podle vyšších ročníků, že se později do knihovny zaregistrují všichni studenti. Respondenti ze všech tří sledovaných ročníků shodně odpověděli, jaké typy informací si v knihovně nejčastěji opatřují – na 1. místě uvedli podle všech očekávání informace ke studiu, na 2. místě informace pro osobní potřebu a na 3. místě informace pro výkon svého povolání. U otázky, kde vyhledávají informace, se jednotlivé ročníky již rozcházejí. Studenti prvních ročníků uvedli na 1. místě vyhledávání informací

ve veřejně dostupných zdrojích, na 2. místě na webu či portálu fakulty nebo univerzity, na 3. místě v knihovně prostřednictvím knihovníka či informačního specialisty a až na 4. místě na webu či portálu knihovny.

Studenti 2. a 3. ročníků uvedli na 1. a 2. místě dvě položky – veřejně dostupné zdroje a web či portál knihovny, dále na 3. místě web či portál fakulty nebo knihovny a na 4. místě knihovnu prostřednictvím knihovníka či informačního specialisty. Tento rozdíl je zřejmě dán tím, že studenti 1. ročníků se teprve seznamují s chodem knihovny, proto využívají více služeb knihovníka a informačního specialisty než samotný web knihovny. U poslední sledované otázky jsou u všech ročníků podle nejčastějšího využití shodně řazeny tyto zdroje: 1. internet (volné e-zdroje), 2. monografie, 3. kolegové (sociální sítě, blogy), 4. kolegové (ústní konzultace) a 5. kolegové (e-mailová komunikace). 1. ročníky zatím neuvádějí jako využívané seriálové elektronické zdroje a databáze. Naopak aktivnější využívání těchto zdrojů se předpokládalo u 2. a 3. ročníků, což se však nepotvrdilo. Studenti těchto ročníků využívají seriálové elektronické zdroje o 11 % více než jejich kolegové v 1. ročnících, avšak využívání databáze je v tomto případě častější jen o pouhých 6 %.

Tab. 7 Frekvence využití Knihovny ÚVI 1. LF UK a VFN

Využívání služeb knihovny	1. ročník	2. a 3. ročník
více než 1x týdně	5 %	3 %
1x týdně	19 %	22 %
1x – 2x měsíčně	63 %	60 %
1x – 2x za půl roku	3 %	12 %
méně než 1x za půl roku	1 %	3 %
nikdy	9 %	0 %

Tab. 8 Jaké typy informací si v knihovně opatřujete?

Typy informací	1. ročník	2. a 3. ročník
studijní informace	65 %	62 %
informace pro osobní potřebu	17 %	22 %
informace pro výkon povolání	10 %	8 %
informace pro vědeckou činnost	8 %	8 %
ostatní	0 %	0 %

Tab. 9 Kde si vyhledáváte odborné informace?

Vyhledávání informací	1. ročník	2. a 3. ročník
na webu či portálu knihovny	9 %	31 %
na webu či portálu fakulty nebo univerzity	27 %	20 %
ve zdrojích nabízených komerčními zprostředkovateli	5 %	6 %
ve veřejně dostupných zdrojích	45 %	31 %
v knihovně prostřednictvím knihovníka či informačního specialisty	14 %	12 %
ostatní	0 %	1 %

Tab. 10 Využívání různých typů zdrojů pro studium, výzkum nebo výkon povolání

Typy zdrojů	1. ročník	2. a 3. ročník
monografie	82 %	84 %
periodika a články	7 %	18 %
databáze	3 %	9 %
kolegové – ústní konzultace	38 %	38 %
kolegové – sociální sítě, blogy	39 %	51 %
kolegové – e-mailová korespondence	22 %	32 %
internet	96 %	96 %
kurzy a informační semináře	13 %	7 %
konference, elektronické konference	1 %	3 %
knihovnik či informační specialista	2 %	6 %

Mezi nejdůležitější elektronické informační zdroje na 1. LF UK patří databáze a některá databázová rozhraní (např. EBSCO, ProQuest, PubMed). Studenti 1. ročníků zatím v databázích příliš nevyhledávají, tudíž ani nevyužívají specifické vyhledávací nástroje. 19 % studentů 1. ročníků alespoň při vyhledávání používá klíčová slova. Studenti 2. a 3. ročníků sice databáze využívají, ale při bližším zkoumání bylo zjištěno, že používají volně dostupné zdroje, jako je např. databáze PubMed, BMČ nebo Google Scholar. Další databází, kterou používají, je Medline – ta je ovšem také součástí veřejného databázového rozhraní PubMed, tudíž je dostupná zdarma a navíc je indexována Googlem. Vysvětlení je poměrně jednoduché – studenti bakalářských oborů pro psaní bakalářských prací používají více české zdroje, což je příklad databáze BMČ, než zdroje zahraniční, takže nemají potřebu využívat specifické databáze jako např. citační databáze Web of Science a Scopus

nebo proevropskou Embase, zaměřenou na biomedicínu a farmakologii. Většina studentů 2. a 3. ročníků používá při vyhledávání klíčová slova, v některých případech filtry k omezení dotazu nebo booleovské operátory AND, OR a NOT. Tato skupina uvádí jako nejčastější kritérium při hledání v databázích dostupnost plného textu (68 %) a aktuálnost informací (16 %). Co se týká vlastního hodnocení dosavadních znalostí o elektronických informačních zdrojích dostupných z mateřské univerzity či fakulty, 1. ročník je ohodnotil stupněm 4. Studenti 2. a 3. ročníku sami sebe ohodnotili stupněm 3 (škála hodnocení byla dána jako ve škole: 1–5). O něco lepší je hodnocení vlastních schopností vyhledat odbornou informaci – zde se 1. ročník ohodnotil stupněm 2 a 2. a 3. ročník stupněm 3. Přestože 2. a 3. ročníky absolvovaly povinný předmět „Základy vědecké práce“ v prvním roce studia, posluchači svoje schopnosti a znalosti evidentně nepovažují za postačující k tomu, aby si vyhledali odbornou informaci a zorientovali se v elektronických informačních zdrojích. V další části týkající se výuky informační gramotnosti právě posluchači těchto ročníků uvádějí, že by uvítali zařazení předmětu „Základy vědecké práce“ do 2. ročníku studia. Důvod může být ten, že některé informace o vyhledávání v elektronických zdrojích fakulty (a rešerších) jsou využitelnější o rok později před psaním bakalářské práce.

Tab. 11 Jakou databázi (databázové rozhraní) nejčastěji používáte pro studijní, pracovní nebo výzkumné účely?

Databáze	1. ročník	2. a 3. ročník
PubMed	7 %	25 %
BMČ (Bibliographia Medica Čechoslovaca)	0 %	26 %
Medline	1 %	7 %
Embase	0 %	0 %
Google Scholar	6 %	16 %
ScienceDirect	0 %	0 %
Scopus	0 %	0 %
Web of Science	2 %	1 %
v databázích nevyhledávám nikdy nebo téměř nikdy	83 %	19 %
ostatní	2 %	4 %

Tab. 12 Jaké vyhledávací nástroje v databázích používáte? *

Vyhledávací nástroje	1. ročník	2. a 3. ročník
klíčová slova	19 %	62 %
filtry k omezení dotazu	5 %	16 %
hesla z tezaurů (MeSH, Emtree apod.)	0 %	2 %
booleovské operátory	1 %	10 %
proximitní operátory	0 %	1 %
wild card symboly (např. ?, *)	0 %	3 %
nepoužívám	75 %	6 %

* Respondenti mohli z odpovědí vybrat více než jednu možnost.

Tab. 13 Jaké kritérium je pro vás nejdůležitější při hledání v databázích?

Kritérium	1. ročník	2. a 3. ročník
dostupnost plného textu	11 %	68 %
aktuálnost informací	9 %	16 %
průběžná upozorňovací služba (alerty, RSS)	1 %	0 %
abstrakta k dispozici	0 %	4 %
retrospektiva	0 %	0 %
databáze nevyužívám	80 %	10 %
ostatní	0 %	1 %

Tab. 14 Jaké jsou Vaše schopnosti nalézt požadovanou odbornou informaci?

Schopnosti nalézt informaci (1 – výborné, 5 – nedostatečné)	1. ročník	2. a 3. ročník
1	3 %	1 %
2	43 %	26 %
3	35 %	59 %
4	14 %	10 %
5	6 %	3 %

Tab. 15 Jaké jsou Vaše dosavadní znalosti o elektronických informačních zdrojích dostupných z univerzity či fakulty?

Znalosti o elektronických informačních zdrojích (1 – výborné, 5 – nedostatečné)	1. ročník	2. a 3. ročník
1	1 %	4 %
2	8 %	24 %
3	24 %	53 %
4	41 %	16 %
5	26 %	3 %

Výuka a semináře kurzů informační gramotnosti

Nejrozsáhlejší část dotazníkového šetření, týkající se výuky informační gramotnosti, si kladla za cíl zjistit, jak studenti vnímají možnosti nabídky kurzů zaměřujících se na různé oblasti informačního vzdělávání, jaký názor mají na povinný předmět „Základy vědecké práce“, zda by upřednostňovali spíše e-learningový kurz před samotnými přednáškami a cvičeními aj. Závěr této části je věnován využívání Wikiskript, důležitého elektronického zdroje pro podporu výuky jednotlivých předmětů na 1. LF UK.

Převážná většina studentů všech tří ročníků přiznala, že se dříve mimo fakultu neúčastnila kurzů informační přípravy nebo informační gramotnosti, ani neměla možnost tyto kurzy

navštěvovat. Zájem o takovéto kurzy mělo 36 % respondentů z 1. ročníků a 43 % respondentů z 2. a 3. ročníků. Nabídku kurzů informační přípravy na fakultě (na stránkách ÚVI) sleduje jen 11 % studentů z 1. ročníků a 16 % studentů z 2. a 3. ročníků. O jaká témata by měli studenti zájem? 1. ročníky uvedly sestupně odbornou písemnou komunikaci, citování použité literatury, orientaci v databázích a odbornou ústní komunikaci. Druhá skupina, tedy 2. a 3. ročníky, uvedla odbornou písemnou komunikaci následovanou citováním použité literatury, odbornou písemnou komunikaci, orientaci v databázích a elektronických časopisech. Naopak obě skupiny shodně reagovaly, že minimální zájem mají o kurz týkající se používání katalogů knihoven včetně katalogů souborných. Zájem o e-learningový doškolovací kurz měly obě dvě skupiny zhruba z poloviny (1. ročník 50 %, 2. a 3. ročník 57 %).

Otázky, které směřovaly jen ke druhé skupině, zjišťovaly, zda by studenti zařadili po absolvování předmětu „*Základy vědecké práce*“ tento předmět do povinného curricula bakalářských oborů 1. LF UK a do kterého ročníku. 82 % respondentů se vyslovilo kladně – tedy že by tento předmět do povinného curricula zařadilo. 43 % respondentů by preferovalo zařazení tohoto předmětu do 2. ročníku. Vysvětlení je takové, že témata⁵⁰, která se v předmětu vyučují, mají větší možnost využití ve vyšším ročníku – nejlépe rok před bakalářskými zkouškami. Obě skupiny se shodly, že upřednostňují klasické přednášky a semináře s praktickými cvičeními před e-learningovými kurzy.

Poslední otázka, týkající se používání Wikiskript⁵¹, přinesla zajímavé odpovědi. Studenti 1. ročníků do Wikiskript na začátku studia již nahlédli – používá je přibližně 85 % studentů. Studenti 2. a 3. ročníků používají Wikiskripta už standardně – celkem s nimi pracuje 97 % respondentů. Wikiskripta se tedy stala plnohodnotnou součástí výuky na 1. LF UK a jsou využívána všemi ročníky bez ohledu na fakt, že průzkum mezi 1. ročníky probíhal na začátku akademického roku 2013/14. Z toho vyplývá, že 1. ročníky byly informovány o Wikiskriptech samotnými vyučujícími, kteří elektronickou podobu textů pravděpodobně zařadili do seznamu povinné či doporučené studijní literatury, a studenti tak již do Wikiskript nahlédli nebo v nich vyhledávali a studovali.

Tab. 16 Účastníci jste se někdy kurzů informační přípravy (vyhledávání odborných informací, práce s databázemi, rešeršní metody a strategie apod.) mimo 1. LF UK?

Účast na kurzech informační přípravy	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	12 %	3 %
ne	88 %	97 %

Tab. 17 Měli jste dříve možnost se kurzů informační přípravy zúčastnit?

Možnost účasti na kurzech informační přípravy	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	12 %	10 %
ne	88 %	90 %

⁵⁰ Tato témata jsou uvedena v tabulce č. 20. V předmětu „*Základy vědecké práce*“ se vyučuje navíc vyhledávání ve volně dostupných zdrojích na internetu a příprava posteru.

⁵¹ Wikiskripta slouží jako elektronická podpora výuky převážně na lékařských fakultách Univerzity Karlovy.

Tab. 18 Byl by z Vaší strany o kurzy informační přípravy zájem, pokud by to Vaše knihovna zajišťovala?

Zájem o kurzy informační přípravy	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	36 %	43 %
ne	6 %	9 %
nevím	58 %	49 %

Tab. 19 Sledujete nabídku kurzů informační přípravy na Vaší fakultě, pracovišti apod.?

Sledování nabídky kurzů informační přípravy	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	11 %	16 %
ne	89 %	84 %

Tab. 20 O jaký specializovaný seminář či doškolovací kurz byste měli zájem, pokud by jej Vaše knihovna nabízela? *

Zájem o konkrétní specializované semináře	1. ročník	2. a 3. ročník
orientace v databázích	15 %	13 %
orientace v elektronických časopisech	7 %	9 %
orientace v elektronických knihách	8 %	7 %
osobní prezentace, odborná ústní komunikace, komunikační dovednosti	14 %	16 %
odborná písemná komunikace (jak psát anotace, abstrakt, referát apod.)	18 %	15 %
medicína a zdravotnická věda založená na důkazu	8 %	8 %
citování použité literatury	16 %	15 %
rešeršní strategie	5 %	7 %
sběr publikačních aktivit a publikační činnost	4 %	4 %
referenční a citační manažery	3 %	4 %
katalogy a souborné katalogy knihoven	1 %	1 %
ostatní	0 %	0 %
o žádný seminář nemám zájem	0 %	1 %

*Respondenti mohli z odpovědí vybrat více než jednu možnost.

Tab. 21 Upřednostnili byste spíše e-learningový doškolovací kurz?

Zájem o e-learningový doškolovací kurz	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	50 %	57 %
ne	50 %	43 %

Tab. 22 Zařadili byste předmět „Základy vědecké práce“, který jste v 1. ročníku absolvovali, do vzdělávacího programu Vaší fakulty?

Zájem o předmět „Základy vědecké práce“	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	---	82 %
ne	---	18 %

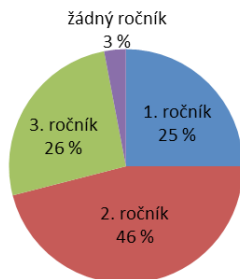
Tab. 23 Jakému typu výuky byste dávali přednost v předmětu „Základy vědecké práce“?

Typ výuky	1. ročník	2. a 3. ročník
klasické přednášky a semináře s praktickými cvičeními	51 %	44 %
e-learningový kurz s přednášejícím	31 %	18 %
konzultace s přednášejícím doplněné o e-learningovou podporu	15 %	29 %
e-learningový kurz bez přednášejícího	3 %	4 %
žádný	0 %	3 %
ostatní	0 %	1 %

Tab. 24 Používáte Wikiskripta?

Používání Wikiskript	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	72 %	97 %
ne	28 %	3 %

Graf 1: V jakém ročníku by měl být vyučován předmět „Základy vědecké práce“? *

Preferovaný ročník předmětu „Základy vědecké práce“

* Odpovídali jen studenti 2. a 3. ročníků.

Rešerše a další nadstavbové služby

Další část dotazníkové akce se zaměřovala na nadstavbové služby knihovny, mezi které můžeme zařadit např. *služby informační, rešeršní, referenční a navigační* (informace o elektronických informačních zdrojích, o přímém a vzdáleném přístupu), dále na meziknihovni výpůjční služby nebo na využívání Národní lékařské knihovny. V této části bylo také zjišťováno, zda v případě vytvoření jednotného portálu lékařských

fakult UK včetně Fakulty farmakologické UK by byl zájem portál využívat nebo zda by respondenti dali přednost společnému rešeršnímu centru těchto fakult.

Odpovědi byly následující: rešerše studenti 1. ročníků zatím nezpracovávají (89 %). U druhé skupiny jsou již odpovědi rozdílné – 47 % respondentů rešerše zpracovává samostatně a stejně tak dalších 47 % rešerše zatím nezpracovává. Průběžných rešerší ani alertů téměř nikdo z respondentů nevyužívá. O připravovaných akcích knihovny se studenti dozvídají z webových stránek fakulty, od kolegů, spolužáků nebo vyučujících a ze sociálních sítí. Webové stránky knihovny 1. LF UK se v odpovědích vyskytují až na 4. místě. Přibližně 50 % respondentů z obou skupin se přiklonilo k možnosti „spíše ano“, pokud jde o myšlenku vytvořit jednotný portál nebo rešeršní centrum lékařských fakult UK a Farmaceutické fakulty UK, které by zaštiťovalo a koordinovalo činnost jednotlivých rešeršních pracovišť těchto fakult. Zároveň by spravovalo jejich jednotný portál, jehož primárním cílem by bylo poskytovat uživatelům informace o připravovaných akcích, nabídce elektronických zdrojů a informace o dalších nadstavbových službách.

Vzdáleného přístupu k elektronickým informačním zdrojům využívá (řazeno sestupně) 68 % studentů 2. a 3. ročníků a 36 % studentů 1. ročníků. Elektronické knihy, ať už pravidelně nebo občas, využívají více studenti vyšších ročníků (73 % oproti 47 %). O existenci meziknihovni výpůjční služby nemají respondenti ve většině případů povědomost. Spíše jsou o ní informováni studenti vyšších ročníků (50 % oproti 8 %). Přesto i tady bylo zjištěno, že meziknihovni výpůjční službu s elektronickým dodáváním dokumentů využívá jen 13 % studentů 2. a 3. ročníků a 4 % studentů 1. ročníků. Služby Národní lékařské knihovny, která nabízí přístup k dalším informačním zdrojům, tedy zdrojům, které nemá k dispozici 1. LF UK, využívá také menší procento studentů – 28 % studentů 2. a 3. ročníků a 11 % studentů 1. ročníků.

Tyto výsledky ukazují, že tzv. *nadstavbové služby* nejsou využívány v tak hojně míře, jak by bylo možno předpokládat. ÚVI 1. LF UK a VFN by proto mohl informovat o těchto službách nejen prostřednictvím své knihovny a jejích webových stránek či sociální sítě Facebook, ale také např. prostřednictvím e-mailu nebo za podpory vyučujících, kteří pracují s e-knihami a dalšími elektronickými informačními zdroji v rámci své výuky.

Tab. 25 Jaký je Vámi nejčastěji užívaný způsob získání rešerše k odbornému tématu?

Nejčastější způsob získání rešerše k odbornému tématu	1. ročník	2. a 3. ročník
rešerše si nezpracovávám ani nezadávám žádnému specialistovi	89 %	47 %
zpracovávám si rešerše samostatně	9 %	47 %
zadávám zpracování informačnímu specialistovi v knihovně (tj. ústavu vědeckých informací)	0 %	1 %
zadávám zpracování informačnímu specialistovi v mé práci či dílčí knihovně	2 %	1 %
zadávám zpracování komerčnímu zpracovateli	0 %	3 %

Tab. 26 Využíváte některých nadstavbových služeb (průběžné rešerše, alerty)?

Využívání nadstavbových služeb (průběžné rešerše, alerty)	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	2 %	3 %
ne	98 %	97 %

Tab. 27 Z jakých zdrojů se dozvídáte o připravovaných akcích (semináře, besedy, možnosti zkušebních přístupů) Vaší knihovny?

Zdroje o akcích knihovny	1. ročník	2. a 3. ročník
webové stránky fakulty	26 %	26 %
webové stránky knihovny	10 %	17 %
nástěnky v prostorách fakulty	8 %	13 %
kolegové, spolužáci, vyučující	28 %	21 %
sociální síť	20 %	18 %
informační letáky, bulletiny, časopisy fakulty	7 %	5 %

Tab. 28 Byli byste pro možnost vytvoření jednotného portálu lékařských fakult UK a Farmaceutické fakulty UK?

Jednotný portál	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	35 %	28 %
spíše ano	49 %	60 %
nevím	14 %	10 %
spíše ne	3 %	0 %
ne	0 %	1 %

Tab. 29 Využili byste služeb jednotného rešeršního centra lékařských fakult UK a Farmaceutické fakulty UK?

Rešeršní centrum LF a FaF UK	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	24 %	19 %
spíše ano	54 %	46 %
nevím	17 %	34 %
spíše ne	3 %	1 %
ne	1 %	0 %

Tab. 30 Používáte vzdálený přístup z domova k elektronickým informačním zdrojům 1. LF UK?

Využívání vzdáleného přístupu k EIZ	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	36 %	68 %
nevím o této možnosti	30 %	9 %
ne	34 %	24 %

Tab. 31 Používáte elektronické knihy?

Používáte elektronické knihy?	1. ročník	2. a 3. ročník
ano, pravidelně	5 %	16 %
ano, občasně	42 %	57 %
ne	53 %	26 %

Tab. 32 Využíváte v knihovně meziknihovní výpůjční službu (MVS) nebo elektronické dodávání dokumentů (DDS)?

Využívání MVS nebo DDS	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	4 %	13 %
ne	96 %	87 %

Tab. 33 Víte o možnosti, že jakožto registrovaný uživatel můžete služby MVS nebo DDS využívat zdarma?

Informace o využívání MVS nebo DDS zdarma z knihovny	1. ročník	2. a 3. ročník
ano	8 %	50 %
ne	92 %	50 %

Tab. 34 Využíváte služeb Národní lékařské knihovny?

Využívání služeb Národní lékařské knihovny	1. ročník	2. a 3. ročník
ano, pravidelně	2 %	9 %
ano, nepravidelně	9 %	19 %
ne, ale využíval/a jsem dříve	3 %	9 %
ne, nevyužíval/a jsem je ani dříve, ani nyní	86 %	63 %

Sociální síť

Poslední část výzkumu byla zaměřena na využívané typy sociálních sítí, jejichž prostřednictvím mohou studenti sdílet odborné informace. Respondenti mohli zaškrtnout více odpovědí.

Nejvíce se využívá Facebook (71 % studentů 1. ročníků, 81 % studentů 2. a 3. ročníků), následují síť Google+ (10 % versus 12 %) a LinkedIn (1 % versus 5 %). Zajímavé zjištění bylo u studentů ergoterapie v 1. ročníku, kteří až z jedné třetiny nesdílí tyto informace na žádné sociální síti. U studentů adiktologie byly v 1. ročníku zmíněny také další síť, které studenti současně s Facebookem používají; těmi jsou buď Google+ a LinkedIn nebo Google+ a Twitter. Studenti ostatních oborů uvádějí jen kombinaci Facebook a Google+. Samotnou síť Google+ využívá 1 student oboru všeobecná sestra. Studenti 1. ročníků často jmenovali mezi ostatními sociálními sítěmi i e-mail.

Specifika 2. a 3. ročníků byla následující: všechny obory kromě ergoterapie používají Facebook, popř. Facebook a Google+ (tato kombinace je uváděna nejvíce u oboru fyzioterapie – 5 studentů z celkem 9 studentů všech oborů mimo ergoterapii). Další varianta, a to současné používání sítí Facebook a LinkedIn, se vyskytuje celkem u 3 studentů oborů ergoterapie, nutriční terapie a všeobecná sestra. 1 student oboru ergoterapie používá pouze síť LinkedIn. 1 student oboru adiktologie používá současně Facebook, Google+ a ResearchGate.

Tab. 35 Na jakých sociálních sítích sdílíte odborné informace? *

Používání sociálních sítí	1. ročník	2. a 3. ročník
Facebook	71 %	81 %
Google+	10 %	12 %
LinkedIn	1 %	5 %
Twitter	1 %	1 %
ResearchGate	0 %	1 %
Mendeley	0 %	0 %
MySpace	0 %	0 %
Academia.edu	0 %	0 %
Ostatní	17 %	0 %

*Respondenti mohli z odpovědí vybrat více než jednu možnost.

Návrhy a doporučení pro knihovnu ÚVI 1. LF UK a VFN

Nepovinná část dotazníku zjišťovala, jaké databáze a elektronické časopisy by si studenti přáli zařadit do nabídky fakulty a co by doporučili zařadit do nabídky Knihovny ÚVI 1. LF UK a VFN.

Studenti 1. ročníků na tuto část dotazníku reagovali méně, neboť se ještě nestačili seznámit s chodem knihovny ani s nabídkou elektronických informačních zdrojů fakulty. Proto neodpovídali na otázku, jaké další databáze by uvítali v nabídce fakulty. Studenti 2. a 3. ročníků by měli zájem zahrnout do nabídky databáze zaměřené na problematiku rehabilitace, např. OTDBASE, nebo databáze s právní problematikou či databáze zaměřené na sociální práci a sociální politiku.

U elektronických časopisů se všechny skupiny studentů shodly na tom, že by v nabídce neměl chybět časopis Adiktologie. Frekventanti 1. ročníků by přivítali časopisy, které informují o novinkách z oboru fyzioterapie (neuedli však konkrétní titul), a časopisy o nových fyzioterapeutických metodách. Respondenti z 2. a 3. ročníků svoje návrhy definovali pregnančněji. Měli zájem o tituly Clinical Rehabilitation a Neurologie pro praxi, které však přístupné jsou, nebo o řadu Journal of Occupational Therapy (konkrétně o tituly American Journal of Occupational Therapy – dostupné pro registrované uživatele knihovny, Canadian, Scandinavian – dostupné s embargem jednoho roku). Výsledky dotazníku dokazují malou povědomost studentů o nabídce elektronických titulů, což potvrzuje tabulka 15, kde studenti vyšších ročníků hodnotí svoje znalosti o elektronických informačních zdrojích fakulty nebo univerzity stupněm 3. Mezi dalšími návrhy se vyskytly e-časopisy týkající se problematiky výživy a oboru potravinářství.

Respondenti z 1. ročníků chtěli zařadit do nabídky knihovny nový přehled biologie, testové otázky k jednotlivým předmětům nebo větší počet knih. Studenti vyšších ročníků by si přáli, aby v knihovně bylo více adiktologické a ergoterapeutické literatury, publikace o alternativních stylech výživy, redukci hmotnosti nebo informace a rady k psaní bakalářské práce. Také měli zájem o doporučení různých správců publikací a citačních manažerů, které by ulehčily psaní bakalářské práce. Jako poslední připomínku uváděli návrh přidat do portfolia knihovny více publikací nejen pro studium, ale i pro výkon budoucího povolání.

Shrnutí a závěr

Výzkum informační gramotnosti studentů nelékařských oborů na 1. LF UK přinesl tyto výsledky: **průměrným respondentem je žena ve věku do 25 let. Knihovnu využívá jednou až dvakrát měsíčně. Nejčastěji si opatřuje v knihovně informace pro studium.** Pokud **vyhledává informace** mimo knihovnu, tak **ve veřejně dostupných zdrojích na internetu**. Svoje **schopnosti nalézt požadovanou informaci hodnotí stupněm 2–3** a **znalosti o elektronických zdrojích fakulty či univerzity stupněm 3–4**. Jestliže studuje **v 1. ročníku, databáze nevyužívá**. Pokud studuje **vyšší ročník**, nejčastěji **používá databázi BMC nebo PubMed**, tedy volně dostupné zdroje, kde vyhledává za pomoci klíčových slov.

Seminářů o informační gramotnosti mimo výuku **se neúčastní, nabídku seminářů nesleduje**. Pokud by knihovna takové semináře nabízela, většinou na otázku, zda má o tyto kurzy zájem, odpovídá slovem „nevím“. **V případě výběru typu semináře (e-learning x klasický seminář) z 53,5 % dává přednost e-learningu.** Nejčastěji **projevuje zájem o téma citování použité literatury a o odbornou písemnou (u vyšších ročníků i ústní) komunikaci. O výuku informační gramotnosti, která je zařazena do povinného curricula 1. LF UK, má zájem. Zařazení předmětu „Základy vědecké práce“ považuje za nejvhodnější do 2. ročníku.** Typ výuky by zůstal nezměněn – **je tedy pro možnost zachování dosavadních klasických přednášek a seminářů (cvičení). Používá Wikiskripta.**

Rešerše a průběžné rešerše nezpracovává. Má zájem o vytvoření jednotného portálu a rešeršního centra lékařských fakult UK a Farmaceutické fakulty UK. **O průběžných rešerších ani o meziknihovní výpůjční službě nemá dostatečné informace. Vzdálený přístup k elektronickým informačním zdrojům poměrně využívá, rovněž tak elektronické knihy. Pro odbornou komunikaci nejčastěji volí sociální síť Facebook.**

Důležité bude, aby motivující postoj zaujala samotná knihovna. Určitě je nezbytné, aby knihovna pružněji reagovala na informační potřeby studentů a zavedla taková opatření,

kteřá by studentům umožnila získat aktuální informace o nabízených službách včas, např. prostřednictvím informačních letáků ve studovně, ve výpůjční místnosti, na nástěnkách ÚVI, dále prostřednictvím vzdělávacích akcí, podporou webových stránek ÚVI ze strany vyučujících, informacemi o akcích knihovny na sociálních sítích nebo soutěžení a anketami knihovny. Spolupráce s některými vyučujícími již započala díky nově nakoupeným kolekcím e-knih pro výuku. Podle výsledků výzkumu se jeví jako vhodné, aby předmět „Základy vědecké práce“ byl rozvržen do dvou ročníků, a to do 1. semestru 1. ročníku (informace pro nově nastupující ročníky o fungování knihovny, vyhledávání v katalozích a databázích, základy písemné a ústní odborné komunikace) a do 2. semestru 2. ročníku (citování použité literatury, citační a referenční manažery, pokročilé vyhledávání v databázích, písemná odborná komunikace pro účely sepsání bakalářské práce). Těmito opatřeními, včetně např. celofakultního zavedení elektronické podpory informační přípravy, by se mohla nízká informační gramotnost studentů zvýšit.

Použitá literatura:

1. *lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze* [online]. c2006-2014 [cit. 2014-08-10]. Dostupné z: <http://www.lf1.cuni.cz/>.

American Library Association. *Presidential Committee on Information Literacy: Final Report* [online]. Washington: ALA, 1989 [cit. 2014-08-10]. Dostupné z: <http://www.pla.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm>.

ANDRLOVÁ, Anna. *Informační gramotnost ve zdravotnictví: se zaměřením na rozvoj informační gramotnosti pacientů*. Praha, 2011. 144 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce PhDr. Hana Landová, Ph.D.

BAWDEN, David a Lyn ROBINSON. *Introduction to Information Science*. Chicago: Neal-Schuman, 2013. 351 s. ISBN 1-55570-861-0.

BEHRENS, Shirley J. A conceptual analysis and historical overview of information literacy. *College & Research Libraries*. 1994, **35**(4), 309–322. ISSN 0010-0870.

BOND, Carol S. Surfing or drowning? Student nurses' Internet skills. *Nurse Education Today*. 2004, **24**(3), 169–173. ISSN 0260-6917.

BROWN, Caroline E., et al. Predictors of knowledge, attitudes, use and future use of evidence-based practice among baccalaureate nursing students at two universities. *Nurse Education Today*. 2010, **30**(6), 521–527. ISSN 0260-6917.

BRUCE, Christine S. Portrait of an information literate person. *HERDSA News*. 1994, **16**(3), 9–11. ISSN 0157-1826.

BRUCE, Christine S. *The seven faces of information literacy*. Adelaide: Auslib Press, 1997. 203 s. ISBN 1-875145-43-5.

CADMUS, Edna, et al. Nurses' skill level and access to evidence-based practice. *The Journal of Nursing Administration*. 2008, **38**(11), 494–503. ISSN 0002-0443.

CARLOCK, Danielle a Jonna ANDERSON. Teaching and assessing the database searching skills of student nurses. *Nurse Educator*. 2007, **32**(6), 251–255. ISSN 0363-3624.

CASE, Donald O. *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs, and Behavior*. 2. vyd. Londýn: Academic Press, 2007. 423 s. ISBN 0-12-369430-2.

COOMARASAMY, Arri a Khalid S. KHAN. What is the evidence that postgraduate teaching in evidence based medicine changes anything? A systematic review. *British Medical Journal* [online]. 2004, **329**(7473), 1017–1021 [cit. 2014-02-23]. ISSN 1756-1833. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15514348>.

COUREY, Tamra, et al. The missing link: Information literacy and evidence-based practice as a challenge for nurse educators. *Nursing Education Perspectives*. 2006, **27**(6), 320–323. ISSN 1536-5026.

CRAIG, Ann a Sheila CORRALL. Making a difference? Measuring the impact of an information literacy programme for pre-registration nursing students in the UK. *Health Information and Libraries Journal*. 2007, **24**(2), 118–127. ISSN 1471-1834.

CREEDY, Debra K., et al. Evaluating a Web-Enhanced Bachelor of Nursing Curriculum: Perspectives of Third-Year Students. *Journal of Nursing Education* [online]. 2007, **46**(10), 460–467 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1938-2421. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17955743>.

DONNER, Ludvík. *Propedeutika vědecké práce v medicíně*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. 150 s.

FORSMAN, Henrietta, et al. Use of research by nurses during their first two years after graduating. *Journal of Advanced Nursing*. 2010, **66**(4), 878–890. ISSN 0309-2402.

FRANKS, Helen a Catherine McALONAN. Establishing library “key skill” confidence levels amongst a cohort of nursing students at an English university. *Nurse Education in Practice* [online]. 2007, **7**(4), 258–265 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1873-5223. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17689451>.

GROSS, Melissa a Don LATHAM. Attaining information literacy: An investigation of the relationship between skill level, self-estimates of skill, and library anxiety. *Library & Information Science Research*. 2007, **29**(3), 332–353. ISSN 0740-8188.

GROSS Melissa a Don LATHAM. Undergraduate perceptions of information literacy: defining, attaining, and self-assessing skills. *College and Research Libraries* [online]. 2009, **70**(4), 336–350 [cit. 2014-02-23]. ISSN 2150-6701. Dostupné z: <http://cr.l.acrl.org/content/70/4/336.abstract>.

HAJDUKOVÁ, Kateřina. *Koncepce rozvoje výuky informační gramotnosti v medicíně: se zvláštním zřetelem na její implementaci do akademického prostředí (curricula) na 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze*. Diplomová práce. Praha, 2012. 89 s. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce PhDr. Hana Landová, Ph.D.

HART, Michael D. Informatics competency and development within the US nursing population workforce. *Computers, Informatics, Nursing*. 2008, **26**(6), 320–329. ISSN 1538-2931.

HAUG, James D. Physicians' preferences for information sources: a meta-analytic study. *Bulletin of the Medical Library Association*. 1997, **85**(3), 223–232. ISSN 0025-7338.

HONEY, Michelle, Nicola NORTH a Cathy GUNN. Improving library services for graduate nurse students in New Zealand. *Health Information and Libraries Journal* [online]. 2006, **23**(2), 102–109 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1471-1842. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16706865>.

HORÁKOVÁ, Květa a Jan DOMINEC. *Vědecké lékařské informace, jejich získávání a využívání*. Praha: MZ ČSR, 1986. 120 s.

HORVÁTH, David. Informační chování studentů a zaměstnanců 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. *ITlib*. 2014, **18**(3), 17–26. ISSN 1335-793X.

HORVÁTH, David. Průzkum informačního chování uživatelů knihovny 2. lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Motol v Praze. *ProInflow* [online]. 2014-07-01 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1804-2406. Dostupný z: <http://pro.inflow.cz/pruzkum-informacniho-chovani-uzivatelu-knihovny-2-lekarske-fakulty-uk-fakultni-nemocnice-motol-v-pra>.

HORVÁTH, David. Vědecké informace v e-výuce zaměřené na informační zabezpečení v medicíně. In: *MEFANET 2011: 5. konference lékařských fakult ČR a SR s mezinárodní účastí na téma e-learning a zdravotnická informatika ve výuce lékařských oborů, Brno, 24.–25. listopadu 2011* [online]. 2011 [cit. 2014-08-10]. Dostupné z: <http://eprints.rclis.org/16382/>.

CHOC, František. *Bibliografie lékařské literatury: Příručka pro mediky, lékaře, knihovníky a informační pracovníky: 1. díl*. Praha: Universita Karlova, 1970. 141 s.

IVANITSKAYA, Lana, et al. Developing health information literacy: a needs analysis from the perspective of preprofessional health students. *Journal of the Medical Library Association* [online]. 2012, **100**(4), 277–283 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1558-9439.

Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3484940/>.

IVANITSKAYA, Lana, Irene O'BOYLE a Anne Marie CASEY. Health information literacy and competencies of information age students: results from the interactive online Research Readiness self-assessment (RRSA). *Journal of Medical Internet Research* [online]. 2006, **8**(2), e6 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1438-8871.

Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16867969>.

JACOBSEN, Hilary a J. KVITILE. *IKT-kompetanse og IKT-basert læring innen sykepleierutdanning HiO-rapport (ICT-competence and ICT-based learning in Nursing Education HiO- report)*. Oslo, 2004, č. 3. Zpráva.

JACOBSEN, Hilary a Randi ANDANAES. Third year nursing students' understanding of how to find and evaluate information from bibliographic databases and Internet sites. *Nurse Education Today*. 2011, **31**(8), 898–903. ISSN 0260-6917.

JAROLÍMKOVÁ, Adéla. *Teorie a praxe informačního chování lékařských profesionálů*. Disertační práce. Praha, 2008. 149 s. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce PhDr. Richard Papík, Ph.D.

JEHLÍKOVÁ, Hana. *Informační gramotnost a informační potřeby studentů pedagogických fakult a role informačního vzdělávání na vysokých školách*. Praha, 2012. 141 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce PhDr. Hana Landová, Ph.D.

KIPNIS G. Daniel a Anthony J. FRISBY. Information Literacy and Library Attitudes of Occupational Therapy Students. *Medical Reference Services Quarterly* [online]. 2006, **25**(4), 11–20 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1540-9597.

Dostupné z: http://jdc.jefferson.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=dan_kipnis.

KOEHN, Mary L. a Karen LEHMAN. Nurses' perceptions of evidence-based nursing practice. *Journal of Advanced Nursing*. 2008, **62**(2), 209–215. ISSN 0309-2402.

KOZŁOWSKI, Dawn. Using online learning in a traditional face-to-face environment. *Computers in Nursing* [online]. 2002, **20**(1), 23–30 [cit. 2014-08-10]. ISSN 0736-8593.

Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11838385>.

KRATOCHVÍL, Jiří. Evaluation of e-learning course, Information Literacy, for medical students. *Electronic Library* [online]. 2013, **31**(1), 55–69 [cit. 2014-08-10]. ISSN 0264-0473. Dostupné z: <http://is.muni.cz/repo/1085321/cs/Kratochvil/Evaluation-of-e-learning-course-Information-Literacy-for-medical-students>.

KRATOCHVÍLOVÁ, Zuzana. *Informační gramotnost studentů soukromých vysokých škol v České republice: případové studie vybraných soukromých vysokých škol a jejich knihoven*. Praha, 2011. 105 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce PhDr. Hana Landová, Ph.D.

KROPÁČOVÁ, Lenka. *Třístupňový model kurzu informační gramotnosti pro studenty Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze*. Praha, 2010. 106 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce PhDr. Hana Landová, Ph.D.

LESENKOVÁ, Eva. *Informační chování lékařských povolání ve vztahu k moderním knihovnicko-informačním službám ve zdravotnictví*. Disertační práce. Praha, 2010. 142 s. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce doc. MUDr. Milan Špála, CSc.

McKNIGHT, Michellyn a Melissa PEET. Health care providers' information seeking: Recent research. *Medical Reference Services Quarterly*. 2000, **19**(2), 27–50. ISSN 1540-9597.

OLIFFE, John. On-line problem-based learning patient situated scenarios: Undergraduate evaluation and assessment outcomes. *Australian Electronic Journal of Nursing Education* [online]. 2001, **7**(1) [cit. 2014-02-22]. ISSN 1322-8676.

Dostupné z: <http://scu.edu.au/schools/nhcp/aejne/archive/vol7-1/refereed/joliffe.html>.

OLIFFE, John. Jimmy turns two! On-line problem-based learning patient situated scenarios: A comparison of 1999 and 2000 undergraduate student evaluations. *Australian Electronic Journal of Nursing Education* [online]. 2002, 8(1) [cit. 2014-02-22]. ISSN 1322-8676.

Dostupné z: <http://scu.edu.au/schools/nhcp/aejne/vol8-1/refereed/oliffe.html>.

POWELL, Carol A. a Jane CASE-SMITH. Information literacy skills of occupational therapy graduates: a survey of learning outcomes. *Journal of the Medical Library Association* [online]. 2003, 91(4), 468–477 [cit. 2014-08-10]. ISSN 1536-5050.

Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC209513/>.

RIBBONS, Bob a Sheila VANCE. Using e-mail to facilitate nursing scholarship. *Computers in Nursing*. 2001, 19(3), 105–110. ISSN 0736-8593.

PETŘÁŠOVÁ, Eva. *Informační gramotnost v rámci univerzit třetího věku*. Brno, 2012. 124 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta filozofická, Ústav české literatury a knihovnictví, Kabinet informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce PhDr. Iva Zadražilová.

SCHNEIDER, Marie V., et al. Informationskompetance Samarbejde – sammenhæng – success? (Information competence Co-operation – connection – success?). *Danmarks Forskningsbibliotek Revy*. 2005, 28(6), 4–10. ISSN 1904-1969.

SCOTT, Susan D., Jean GILMOUR a Jann FIELDEN. Nursing students and internet health information. *Nurse Education Today*. 2008, 28(8), 993–1001. ISSN 0260-6917.

SCHUTT, Michelle A. a Barbara HIGHTOWER. Enhancing RN-to-BSN students' information literacy skills through the use of instructional technology. *The Journal of Nursing Education*. 2009, 48(2), 101–105. ISSN 0148-4834.

SKÁLOVÁ, Hana. Ústav vědeckých informací 1. LF Univerzity Karlovy a VFN v Praze. *Lékařská knihovna* [online]. 2010, 15(3-4) [cit. 2014-08-10]. Dostupné z:

<http://www.nlk.cz/publikace-nlk/lekarska-knihovna/2010/k2010-3-4/uvi-1-lf-uk-a-vfn-v-praze>.

STŮJ, Václav. *Současný stav a možnosti výuky informační gramotnosti na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze*. Praha, 2007. 65 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce Mgr. Josef Schwarz.

Ústav vědeckých informací 1. LF UK a VFN [online]. c2009–2014 [cit. 2014-08-10].

Dostupné z: <http://uvi.lf1.cuni.cz/>.

Výroční zpráva 2011: Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta. Praha: Galén. 176 s.

Výroční zpráva 2012: Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta. Praha: Galén. 173 s.

Zpráva o činnosti Rady pro výzkum, vývoj a inovace za rok 2013. In: *Rada pro výzkum, vývoj a inovace* [online]. [2013] [cit. 2014-08-10].

Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=704668>.